

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa R.B.
przeciwko E. Sp. z o.o. w P.
o zapłatę i zadośćuczynienie za krzywdę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 30 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 28 lipca 2016 r., sygn. akt III APa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - kasa Sądu Apelacyjnego w [...]** - na rzecz radcy prawnego A.Z. kwotę 6. 075 (sześć tysięcy siedemdziesiąt pięć) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo R.B. przeciwko E. Sp. z o.o. w P. o zapłatę i zadośćuczynienie oraz umorzył postępowanie w przedmiocie żądania zapłaty ekwiwalentu za pranie odzieży oraz za zwrot środków czystości i orzekł o kosztach procesu, zasądając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.400 zł.

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że zasądzoną w pkt IV kwotę przyznał na rzecz Kancelarii radcy prawnego W.K.. W pozostałej części oddalił apelację, odstępując jednocześnie od obciążenia powoda kosztami procesu za instancję odwoławczą.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik powoda, ustanowiony z urzędu, zarzucił:

I. naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 94³ § 2 i 3 k.p., przez nienależyte zastosowanie tego przepisu, to jest przyjęcie, że działania pracodawcy dotyczące powoda nie wyczerpały znamion mobbingu, a tym samym brak jest podstaw do zasądzenia na rzecz powoda zadośćuczynienia i odszkodowania;

II. naruszenie prawa procesowego, to jest art. 232 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. przez brak dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego sądowego, mimo że w świetle ustalonych w sprawie okoliczności (rozstroju zdrowia powoda) konieczność dopuszczenia tego dowodu stała się oczywista.

Mając na uwadze powyższe domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został występującym w sprawie istotnym zagadnieniem prawnym, a mianowicie czy do udowodnienia związku między mobbingiem a stanem zdrowia powoda niezbędne jest dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu medycyny oraz czy w sytuacji, w której powód nie wnioskował o przeprowadzenie tego dowodu, sąd ma obowiązek przeprowadzić go z urzędu w myśl art. 232 zd. 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia warunków, pozwalających na przyjęcie jej do merytorycznego rozpoznania. Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni

przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że istotnym zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Skarżący nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Suponowane zagadnienie prawne zamyka się w treści art. 232 zd. 2 k.p.c., a więc w obrębie możliwości działania sądu z urzędu, zamiast (obok) procesujących się stron. W judykaturze wyjaśniono czytelnie, że sąd ma obowiązek działać w trybie art. 232 zd. 2 k.p.c. w razie; (-) dążenia strony do

obejścia prawa i wszczęcie fikcyjnego procesu (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 2000 nr 11, poz. 195); (-) rażącej nieporadności strony działającej bez pełnomocnika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2009 r., I UK 74/09, LEX nr 530693); (-) istnienia interesu publicznego w sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., II UK 43/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 293). Jeżeli skarżący upatrywał jednej z wskazanych wyżej okoliczności, to w uzasadnieniu wniosku jej nie wyartykułował. Z całą pewnością nie można mówić o nieporadności strony w procesie, skoro była w jego toku reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. W takim przypadku w gestii procesujących się stron leży wnioskowanie o przeprowadzenie stosownych dowodów.

Zagadnienie, czy dowód z opinii biegłego lekarza jest także nieodzowny w sporze o zadośćuczynienie (odszkodowanie) należne pracownikowi z tytułu doznanego wskutek mobbingu rozstroju zdrowia, wymaga zwrócenia uwagi na następujące elementy. Podstawą prawną zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za krzywdę pracownika spowodowaną mobbingiem są regulacje zawarte w art. 94³ § 1-3 k.p. Przesłankami uwzględnienia tej treści powództwa są zaś: fakt stosowania wobec pracownika mobbingu, zdefiniowanego w § 2 tego artykułu, oraz wystąpienie rozstrój zdrowia będącego jego następstwem, a ciężar udowodnienia tych spoczywa na stronie powodowej. Kolejność tych elementów nie jest bez znaczenia. Z ustalonych w sprawie faktów wynika, że wobec pracownika nie stosowano mobbingu. Z tej racji szukanie powinności działania sądu z urzędu nie mieści się w istotnym zagadnieniu prawnym, skoro odpowiedź na tak postawione pytanie uzależniona będzie od poczynionych w sprawie ustaleń, a te w sprawie wykluczają *a priori* takie działanie.

Warto dodatkowo podnieść, że odrębny charakter postępowania w tej kategorii spraw (z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych) nie wyłącza bowiem zasady kontradiktoryjności, w tym wynikającego z komentowanego przepisu ciężaru dowodzenia przez pracowników i ubezpieczonych faktów rzutujących na ich prawo do świadczeń (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 193/07, LEX nr 447681; z dnia 8 lipca 2008 r., II UK 344/07, LEX nr 497701 i z dnia 11 lutego 2011 r., II UK 269/10, LEX nr 794791).

W orzecnictwie sądowym podkreśla się, że w przypadkach wymagających wiadomości specjalnych, których uzyskanie jest możliwe wyłącznie w drodze skorzystania z pomocy biegłego, dowód z opinii biegłego nie może być zastąpiony inną czynnością dowodową. Sąd dopuszcza się naruszenia art. 232 zdanie drugie k.p.c., jeżeli nie przeprowadza tego dowodu z urzędu, szczególnie gdy jest to niezbędne dla miarodajnej oceny zasadności wytoczonego powództwa, a pominięcie tego dowodu może mieć istotny wpływ na wynik postępowania. (por.: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 października 1998 r., OSNAPiUS 1999 nr 20, poz. 664, z dnia 5 listopada 2003 r., I PK 566/02, oraz z dnia 24 listopada 1999 r., I CKN 223/98, niepublikowane). Także w wyroku z dnia 23 marca 1999 r., (OSNAPiUS 2000 nr 10, poz. 406) Sąd Najwyższy wskazał, że zaniechanie przez sąd dopuszczenia dowodu z urzędu (art. 232 zdanie 2 k.p.c.) może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną (...), jeżeli w wyniku tego zaniechania nie zostały wyjaśnione wszystkie okoliczności sporne, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., II UK 339/10, LEX nr 898704; z dnia 15 czerwca 2011 r., V CSK 382/10, LEX nr 864025 i z dnia 27 kwietnia 2012 r., I CSK 202/11, LEX nr 1214614).

Nie można jednak zapominać, iż dowód z opinii biegłego nie służy uzupełnianiu twierdzeń strony o faktach czy nawet do czynienia ustaleń w zakresie faktów możliwych do stwierdzenia na podstawie innych środków dowodowych. Dowód ten może być wykorzystany do weryfikowania wymagających wiedzy specjalnej powiązań między ustalonymi faktami albo do wyprowadzenia z tych faktów wniosków, których sformułowanie wymaga wiedzy specjalistycznej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2013 r., III BP 4/12, LEX nr 1511151).

Summa summarum, niedopuszczenie przez Sąd drugiej instancji z urzędu dowodu z opinii biegłego lekarza dla ustalenia faktu doznania przez powoda rozstroju zdrowia jako następstwa mobbingu w sytuacji nieuprawdopodobnienia zachowań penalizowanych w art. 94³ § 2 k.p nie stanowi o istnieniu istotnego zagadnienia prawnego w obrębie art. 232 zd. 2 k.p.c.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach procesu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono w myśl art. 102 k.p.c., zaś o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej w postępowaniu kasacyjnym z urzędu orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z § 2 pkt 7 w związku z § 9 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).